

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-40-35, e-mail: spvr@rada.gov.ua

В И С Н О В О К

**щодо включення до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України
дев'ятого скликання проектів законів України
про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України
(реєстр. № 6171 від 12.10.2021)
про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України
(реєстр. № 6171-1 від 01.11.2021)
про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо діяльності Фонду соціального страхування України та
оптимізації його видатків
(реєстр. № 6171-2 від 01.11.2021)**

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. та відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів розглянув на своєму засіданні 15 грудня 2021 року (протокол № 96) проекти законів України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України (реєстр. № 6171 від 12.10.2021), поданий Кабінетом Міністрів України; про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України (реєстр. № 6171-1 від 01.11.2021), поданий народним депутатом України Королевською Н.Ю. та іншими народними депутатами України; про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Фонду соціального страхування України та оптимізації його видатків (реєстр. № 6171-2 від 01.11.2021), поданий народним депутатом України Третьяковою Г.М., і зазначає наступне.

Законопроектом за реєстр. № 6171 та альтернативними до нього законопроектами за реєстр. №№ 6171-1 та 6171-2 пропонується удосконалити окремі положення законодавства у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Відповідні зміни вносяться до Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, законів України «Про захист персональних даних», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове

державне соціальне страхування», «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», «Про Кабінет Міністрів України», «Про виконавче провадження», «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», «Про оренду державного та комунального майна».

Законопроектом за реєстр. № 6171 пропонується:

визначити Фонд соціального страхування (далі – Фонд) юридичною особою публічного права;

надати повноваження Кабінету Міністрів України в частині призначення та звільнення директора виконавчої дирекції Фонду, вирішення питань бюджетної політики Фонду, затвердження порядку відчуження майна Фонду;

надати повноваження директору виконавчої дирекції Фонду призначати та звільняти заступників директора виконавчої дирекції Фонду за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення;

збільшити період оплати роботодавцем з 5 до 7 перших днів страхового випадку (днів тимчасової непрацездатності) (з 2023 року);

уточнити (визначити) коло осіб, які мають право на одноразові та щомісячні страхові виплати за страхуванням від нещасного випадку, перелік документів, необхідних для призначення страхових виплат;

передбачити можливість доступу до сервісів Фонду через Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Дія», а також можливість електронної взаємодії Фонду з державними електронними ресурсами;

актуалізувати норми законодавства у зв'язку із запровадженням електронного реєстру листків непрацездатності тощо.

На думку авторів законопроекту за реєстр. № 6171, реалізація його положень матиме вплив на ключові інтереси застрахованих осіб, страхувальників, лікарів. Прийняття акта дозволить створити умови для спрощення та пришвидшення процедур, необхідних для призначення матеріального забезпечення, страхових виплати та надання соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та страхуванням від нещасного випадку, скоротить видатки і забезпечить фінансову стійкість Фонду.

Законопроектом за реєстр. № 6171-1 пропонується:

надати повноваження правлінню Фонду затверджувати річний бюджет та зміни до нього;

скоротити кількість документів, що подають громадяни до Фонду для призначення страхових виплат за страхуванням від нещасного випадку на виробництві;

передбачити можливість доступу до сервісів Фонду через Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Дія», а також можливість електронної взаємодії Фонду з державними електронними ресурсами;

уточнити і привести у відповідність до законодавства коло осіб, які мають право на одноразові та щомісячні страхові виплати за страхуванням від нещасного випадку;

актуалізувати норми законодавства у зв'язку із запровадженням електронного реєстру листків непрацездатності.

На думку авторів законопроекту за реєстр. № 6171-1, його прийняття сприятиме забезпеченню прав застрахованих осіб на своєчасну і повну виплату матеріального забезпечення і страхових виплат, недопущення звуження повноважень правління Фонду та рівності сторін при управлінні Фондом соціального страхування.

Законопроект за реєстр. № 6171-2 пропонується:

скоротити кількість документів, що подають громадяни до Фонду для призначення страхових виплат за страхуванням від нещасного випадку на виробництві;

передбачити можливість доступу до сервісів Фонду через Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Дія», а також можливість електронної взаємодії Фонду з державними електронними ресурсами;

уточнити коло осіб, які мають право на одноразові та щомісячні страхові виплати за страхуванням від нещасного випадку;

актуалізувати норми законодавства у зв'язку із запровадженням електронного реєстру листків непрацездатності;

визначити, що за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, зберігається середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності й у фізичних осіб – підприємців, у яких вони працювали на час призову, що компенсується роботодавцю за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

На відміну від законопроектів за реєстр. № 6171 та № 6171-1, альтернативним до них законопроектом за реєстр. № 6171-2 пропонується частинами дев'ятою, десятою розділу I законопроекту внести зміни до Кодексу законів про працю України та Закону України «Про відпустки», якими запровадити кардинально новий підхід до видів відпусток, порядку і умов їх надання.

На думку автора законопроекту за реєстр. № 6171-2, його прийняття та реалізація сприятиме підвищенню доступності та спрощенню надання сервісів Фонду, забезпеченню фінансової сталості в діяльності Фонду, створенню передумов для розвитку системи добровільного страхування роботодавцями ризиків тимчасової непрацездатності найманих працівників, а також дозволить законодавчо врегулювати трудові правовідносини під час призову на військову службу та питання відпусток працівників.

Разом з тим, слід зауважити наступне. При розгляді законодавчих ініціатив необхідно враховувати, що 18 листопада 2021 року Верховна Рада України прийняла за основу проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (нова редакція) та інших законодавчих актів України (реєстр. № 3663), поданий народним депутатом України Папієвим М.М. Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів доручено доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням поправок і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

При цьому, законопроектом за реєстр. № 3663 пропонується визначити правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючих громадян щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, охорони життя та здоров'я. Уповноваженим органом управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку пропонується визначити Пенсійний фонд України та його територіальні органи, діяльність якого спрямовується і координується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення.

Прикінцевими та перехідними положеннями законопроекту передбачено:

припинити виконавчу дирекцію Фонду соціального страхування України, управління та відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України шляхом приєднання до Пенсійного фонду України з 1 січня 2021 року;

делегувати право визначити відповідними рішеннями порядок, черговість та інші питання, пов'язані з таким приєднанням, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення;

визначити Пенсійний фонд України та його територіальні органи правонаступником Фонду соціального страхування України та його робочих органів щодо всіх прав, обов'язків та майна;

припинити до 1 липня 2021 року Фонд соціального страхування України тощо.

Отже, схвалення законодавчих ініціатив може призвести до колізії між правовими нормами і позначитися на ефективності правового регулювання та правах громадян.

Стосовно положень проекту за реєстр. № 6171-1 слід зазначити, що пропозиція щодо затвердження річного бюджету Фонду та змін до нього правлінням Фонду суперечить Бюджетному кодексу України, відповідно до якого затвердження бюджетів фондів загальнообов'язкового державного пенсійного та соціального страхування здійснюється Кабінетом Міністрів України. Крім того, реалізація запропонованої норми позбавить державу можливості здійснювати контроль за ефективним плануванням і раціональним використанням коштів від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які є основним джерелом доходів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Крім того, Верховна Рада України 21.09.2021 року схвалила в першому читанні проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ефективності використання коштів соціального страхування» (реєстр. № 2743), яким запропоновано кошти Фонду включити до складу Державного бюджету України та використовувати тільки за цільовим призначенням.

Стосовно положень проекту за реєстр. № 6171-2, якими пропонується змінити види відпусток, розрахунок їх тривалості (в робочих днях замість календарних) та механізм надання відпусток, Мінекономіки в цілому погоджується з необхідністю опрацювання цього питання, пошуку можливих правових та економічних можливостей для оптимізації тривалості та видів відпусток працівників, регламентованих на сьогодні чинним законодавством.

Водночас вирішення такого питання, на думку Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України, має відбуватись поетапно, з урахуванням можливих ризиків та витрат, пов'язаних зі зменшенням (збільшенням) тривалості відпусток, а також потребує узагальнення інформації щодо кількості працівників, які працюють у відповідній сфері діяльності, проведення комплексних заходів з залученням наукових установ для дослідження умов праці, проведення дослідження та аналізу з метою запозичення європейського та світового досвіду з тривалості відпусток працівників тощо.

При цьому таке законодавче врегулювання вбачається доцільним за допомогою окремого проекту Закону, а не законопроекту, основними цілями і завданнями якого визначено оптимізацію функцій Фонду соціального страхування.

Стосовно внесення змін до статті 119 Кодексу законів про працю України, згідно з якими за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом особам офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, зокрема шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення, зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, фермерському

господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності й у фізичних осіб – підприємців, у яких вони працювали на час призову, Міністерство фінансів України зазначає, що такі пропозиції доцільно розглядати одночасно з реалізацією заходів, спрямованих на удосконалення системи грошового забезпечення військовослужбовців. Водночас відновлення виплати компенсації роботодавцям із Державного бюджету України у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, потребуватиме вишукування додаткових бюджетних коштів.

За розрахунками Міністерства фінансів України, реалізація норм акта матиме вплив на видаткову частину Державного бюджету України. Додаткові видатки з Державного бюджету України на реалізацію акта в частині виплати компенсації підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників становитимуть близько 1,2 млрд грн на рік. Проте, автором законопроекту не подано відповідно до вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України та статті 91 Регламенту Верховної Ради України фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) та пропозиції щодо змін до законодавчих актів України стосовно скорочення витрат бюджету та/або реальних джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

За висновками Міністерства фінансів України, доцільним за основу взяти проект Закону України за реєстр. № 6171, підготовлений Кабінетом Міністрів України.

Міністерство соціальної політики України повідомляє про те, що законопроект за реєстр. № 6171 розроблено Міністерством на виконання пункту 221 Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-IX і не підтримує законопроекти за реєстр. № 6171-1 та № 6171-2.

Міністерство економіки України без зауважень підтримує законопроект за реєстр. № 6171, а законопроект за реєстр. № 6171-2 в наведеній редакції не підтримує.

Пенсійний фонд України повідомив, що положення підпункту 2 пункту 3 розділу I законопроекту за реєстр. № 6171 створюють суперечності із положеннями частини третьої статті 16 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», а пункт 4 цього розділу після слова «призначення» пропонує доповнити словами «та здійснення».

Виконавча дирекція Фонду соціального страхування України у своїх висновках:

щодо законопроекту за реєстр. № 6171 повідомляє, що значна частина запропонованих норм проекту потребує удосконалення, застосування комплексного внесення змін до законодавчих актів та запобігання внесення неконституційних, спірних або взаємовиключних норм;

щодо законопроекту за реєстр. № 6171-1 зазначає, що в цілому запропоновані зміни враховують принципи соціального страхування, правові засади організації та порядку ведення соціального діалогу в Україні, а також саму специфіку Фонду як юридичної особи, некомерційної самоврядної організації, його завдання та повноваження, разом з тим, потребують удосконалення окремі позиції проекту;

щодо законопроекту за реєстр. № 6171-2 зазначає, що значна частина запропонованих норм потребує удосконалення, необхідним є застосування комплексного внесення змін до законодавчих актів та запобігання внесення неконституційних, спірних або взаємовиключних норм.

Державний центр зайнятості вважає доцільним за основу взяти проект Закону за реєстр. № 6171, підготовлений Кабінетом Міністрів України та надає низку пропозицій.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини повідомляє, що законопроекти за реєстр. № 6171 та № 6171-1 підтримуються за умови врахування зауважень, а законопроект за реєстр. № 6171-2 не підтримується та надає зауваження/пропозиції до тексту законопроекту.

Спільний представницький орган сторони роботодавців на національному рівні надає низку зауважень та пропозицій і повідомляє, що не підтримує проект за реєстр. № 6171 та пропонує Комітету прийняти рішення про його повернення без включення до порядку денного.

Конфедерація роботодавців України за результатами аналізу положень законопроекту за реєстр. № 6171 повідомляє, що не підтримує впровадження зміни щодо сплати виключно роботодавцем лікарняних з 5 до 7 днів, а щодо зміни системи управління Фондом вважає, що за такими підходами у соціальних партнерів практично втрачається мотивація брати участь в управлінні соціальним страхуванням, не маючи жодних важелів впливу при прийнятті рішень, а також пропонує розглянути питання впровадження в Україні державного соціального забезпечення.

Спільний представницький орган репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні у своїх висновках:

щодо законопроекту за реєстр. № 6171 зазначає, що проект потребує доопрацювання з метою забезпечення прав застрахованих осіб на своєчасну і повну виплату матеріального забезпечення і страхових виплат, недопущення звуження повноважень правління Фонду та рівності сторін при управлінні Фондом;

щодо законопроекту за реєстр. № 6171-2 повідомляє, що проект не підтримується, оскільки запропоновані ним зміни спрямовані на звуження матеріальних прав працівників у цілому та застрахованих осіб зокрема.

За результатами розгляду та обговорення проектів законів України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України (реєстр. № 6171 від 12.10.2021), про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації функцій Фонду соціального страхування України (реєстр. № 6171-1 від 01.11.2021), про

внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Фонду соціального страхування України та оптимізації його видатків (реєстр. № 6171-2 від 01.11.2021) , Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів **в и р і ш и в:**

рекомендувати Верховній Раді України зазначені законопроекти включити до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання.

Голова Комітету

Г.М. Третякова

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Третякова Галина Миколаївна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000002E093100E1118F00
Дійсний до: 25.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-30/3-2021/394332 від 16.12.2021

763626